

PROBACSENDŐRÖK
TANKÖNYVE.

(KÉRDÉSEK ÉS FELELETEKBEN.)

M. SZENT KORONA ORSZÁGAHOZ TARTOZÓ CSENDŐRSÉG FEL-
GYELŐJE ÁLTAL KIADOTT TANTERVEK ALAPJÁN ÖSSZEÁLLÍTOTTA

VERBÓ JÁNOS

M. KÖZ. CSENDŐR FŐHADNAGY.

ÁTDOLGOZTA, BŐVÍTETTE ÉS JEGYZETEKSEL ELLÁTTA

ARGAY FERENC

M. KÖZ. CSENDŐR FŐHADNAGY, TÁJOSZTÁLYFEBELNÖK.

Ara 2 kor. 50 fill.

KIADJA: VÁRNAY ÉS FIA

BUDAPEST, SZÉGED.

VI. Liliak Földút 12. 1912-1913. é. máj.

PRÓBACSENDŐRÖK
TANKÖNYVE.

(KÉRDÉSEK ÉS FELELETEKBEN.)

*

A M. SZENT KORONA ORSZÁGAIHOZ TARTOZÓ CSENDŐRSÉG FEL-
ÜGYELŐJE ÁLTAL KIADOTT TANTERVEK ALAPJÁN ÖSSZEÁLLITOTTA:

VERBÓ JÁNOS

M. KIR. CSENDŐR FÓHADNAGY.

ÁTDOLGOZTA, BŐVÍTETTE ÉS JEGYZETEKKEL ELLÁTTA:

ARGAY FERENC

M. KIR. CSENDŐR FÓHADNAGY, TANOSZTÁLYPARANCSNOK.

*

KIADJA: VÁRNAY ÉS FIA

BUDAPEST, S Z E G E D,
VI., Liszt Ferenc-tér 9. Károlyi-utca 9. szán.

ELŐSZÓ.

A próbacsendőrök kiképzésénél használatban levő segédkönyvek, az utasításokban beállott változások következtében, rendeltetésüknek már teljes mértékben nem felelnek meg.

Ez indított arra, hogy a magyar szent korona országhoz tartozó csendőrség felügyelője által kiadott Tantervek alapján, egy a célnak megfelelő, minden változást és újítást felölelő tankönyvet állítsak össze. Alapul — a szerző engedélyével, amiért itt is hálás köszönetet mondok — Verbó János főhadnagy úr művét fogadtam el, s a tananyagot, a gyakorlatban célszerűnek és hasznavehetőnek bizonyult rendszere szerint, én is kérdésekben és feleletekben dolgoztam fel, illetve vettem át.

Atdolgozás alá kerültek: az Utasítások a m. kir. csendőrség számára című szolgálati könyv I. és II. rész, továbbá az Utasítás az egészségápolás tanítására című szolgálati könyv kivonatai; teljesen új az elől említett utasítás III. részének és a csendőrségi ismétlőpisztolyra vonatkozó Pótlék kivonata.

Tapasztalatom szerint — emberanyagunk, az oktató magyarázatából, a fogalomkörén túl eső szók jelentőségét tartja meg legnehezebben, itt szorúl leginkább támogatásra. Ezért — jegyzetek alakjában — a leghűlkőbb keretben: nehogy a könyv ára emelkedjék, egyszerű szómagyarázatokat alkalmaztam.

Szeged, 1913. évi március hó.

Argay főhadnagy.

Utasítások a magyar királyi csendőrség számára című szolgálati könyv kivonata.

I.

Szervezeti Utasítás.

1. (1. §.) *Mi a csendőrség?*

A csendőrség a közbiztonsági szolgálat teljesítésére rendelt katonailag szervezett őrtest.

2. (1. §.) *Működési területén, mi a csendőrség feladata?*

Feladata: működési területén a személy- és vagyonbiztonságot megővni, a békét és közrendet fenntartani, a büntető-törvények, a rendeletek és szabályrendeletek megszegését, a véjtelenségből vagy bármily természetű mulasztásból eredhető veszélyeket és károkat lehetőleg megakadályozni, a megzavart rendet és békét helyreállítani, az ezek ellen vétőket kitudni, s megfenyítés végett az illetékes bíróságnak vagy hatóságnak feljelenteni, illetőleg átadni.

Működési területet lásd a Szolgálati Utasítás 1. kérdésében.

3. (2. §.) *Kinek van alárendelve a csendőrség: katonai és fegyelmi tekintetben és kinek a közbiztonsági szolgálatot és gazdasági ügyeket illetőleg?*

A magyar királyi csendőrség katonai és fegyelmi tekintetben, továbbá személyi ügyekben saját előjáróinak, felsőbb fokban a magyar királyi honvédelmi miniszternek — a közbiztonsági szolgálat teljesítésére és gazdasági ügyekre nézve pedig a magyar királyi belügyminiszternek van alárendelve.

A honvédelmi miniszter is, a belügyminiszter is tagja a magyar kormánynak. A magyar kormány áll; a miniszterelnökből és 9 miniszterből. Feladatuk: a törvények alapján az ország ügyeit intézni (kormányozni).

4. (3. §.) *A csendőrségi őrsök a közcsend, rend és biztonság fenntartása érdekében, mely hatóságok rendelkezésére állanak? Kell-e a hatóságok felhívásainak eleget tenni?*

A csendőrségi őrsök a közcsend, rend és biztonság fenntartása érdekében a közigazgatási hatóságok rendelkezésére állanak; amennyiben az ezen hatóságok által írásban kiadott hivatalos felhívásoknak eleget tenni tartoznak, anélkül, hogy a felhívások megbírálásába bocsátkozhatnának.

Közigazgatási hatóság például: a szolgabírói hivatal, rendőrkapitányság, stb. Ezek segélyével intézi a kormány az ország ügyeit.

5. (3. §.) *Ha a késedelem veszéllyel jár, adható-e szóval is felhívás és teljesítendő-e az?*

Ha a késedelem veszéllyel jár, szóval kiadott hivatalos felhívásnak is eleget kell tenni, de e sürgős esetben szóval kiadott felhívást a csendőrségnek mindenkor utólagosan írásban is kiadni kell.

6. (3. §.) *Helyi rendészeti ügyekben, mire van a csendőrség hivatva?*

Helyi rendészeti ügyekben a csendőrség csakis felügyelő és a községi közegeket támogató segédkezésre van hivatva.

Helyi rendészeti ügyek azok, amelyek a községek hatáskörébe vannak utalva, például: községi utak, hidak jókarban tartása iránti intézkedés; kutak, itatók fertőzöttsége miatti teendők; épületek, kályhák, kémények tűzveszélyes volta miatti közbelépés, stb.

7. (5. §.) *A csendőrség szolgálatát miként teljesíti?*

A csendőrség szolgálatát a fennálló utasítások és saját előjárói parancsai szerint önállóan teljesíti.

8. (8. §.) *Ki felelős a felhívás tartalmiért és ki annak fogantatásáért?*

A felhívás tartalmiért mindenkor az azt kiadó vagy kiállító hatóság vagy egyén — a felhívások fogantatásáért, valamint a törvény és szolgálati utasítás határozványainak pontos betartásáért pedig az eljáró csendőr felelős.

Egyén alatt mindenkor eljárásra hivatott hatósági személyt kell érteni, például: a szolgabírói hivatalnál a főszolgabírót és a szolgabírót.

9. (10. §.) *Midőn a csendőr nyomatékosan fellépni akar, milyen szavakat használjon, s felhívásának tartozik-e mindenki engedelmessé válni?*

Midőn a csendőr valakivel szemben nyomatékosan fellépni akar, az illetőt vagy illetőket, mindenek előtt „a törvény nevében” szavakkal szólítja meg.

A szolgálatban levő csendőr felhívásának mindenki különbség nélkül, legyen az akár polgári, akár katonai személy, utólagos panaszlási jogának fenntartása mellett, engedelmeskedni tartozik.

10. (11. §.) *A csendőr — szolgálatának teljesítése alatt — minő törvényes jogokkal van felruházva?*

A csendőr — szolgálatának teljesítése alatt — ugyanazon törvényes jogokkal van felruházva, melyekkel minden katonai őr és a törvénynek minden hatósági személyre és polgári avagy katonai örökre kiterjedő külön oltalmában részesül.

11. (11. §.) *A csendőrnek szóbeli vagy tetteges megsértése és ellenében kifejezett veszélyes fenyegetés vagy erőszakos ellenszegülés mikép büntetetik?*

A csendőrnek minden szóbeli vagy tetteges megsértése és ellenében kifejezett minden veszélyes fenyegetés vagy mindennemű erőszakos ellenszegülés az érvényben álló polgári vagy katonai büntető törvények szerint büntetetik; ha pedig a tettes tényleges szolgálatban álló katona vagy honvéd: azzal szemben hadtörvénytisztelettel és úgy járandó el, mintha a tettet őrhelyen álló katonai őr ellen követte volna el.

12. (12. §.) *A szolgálatot teljesítő csendőr ki ellen van jogosítva fegyverét használni?*

A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverének használatára mindenki ellen jogosítva van:

1. aki a csendőrt erőszakosan megsérti vagy őt támadással veszélyesen fenyegeti;

2. ha a tettenért gonosztevő vagy alapos gyanuval terhelt egyén felfegyverkezve lévén, az előzetes felszólítás dacára magát önként meg nem adja vagy esetleg védett helyzetéből előjönni vonakodik;

3. aki figyelmeztető utasításainak, öt szolgálata teljesítésében meggátlandó, tettelesen ellenszegül;

4. aki, mint veszélyes gonosztevő, a csendőrség által elfogandó vagy elfogás végett üldöztetik, elfogatik vagy őrizete alá adatik és bár erőszakos ellenállás nélkül, de a megállításra célzó fenyegető rákiáltás dacára elfut, ha visszatartóztatására más mód nem létezik;

5. aki háboru vagy ostromállapot idején magát gyanussá teszi és a felhívásra kielégítő válasz nélkül elszalad.

13. (Szolg. Utasítás 64. §.) *A szolgálatot teljesítő csendőr fegyverét a Szervezeti Utasításban meghatározott esetekben is csak mikor, illetve miután használja?*

A csendőr, a Szervezeti Utasításban meghatározott esetekben is, fegyverét csak akkor, illetve azután használja, amikor a veszély elhárítására, az engedelmisség biztosítására, az ellenszegülés megtörésére, a megszökés megakadályozására vagy az egyéb törvényes cél elérésére alkalmas és megengedett *enyhébb* eszköz rendelkezésre *nem* áll, illetve miután minden ilyen enyhébb eszköz alkalmazása eredmény nélkül maradt, s ekkor is mindig a *lehető kímélettel járjon el*.

Az enyhébb eszközöket lásd a 22. kérdésnél.

14. (Szolg. Utas. 64. §.) *Mit ért lehető kímélet alatt és ennél fogva, amennyiben azt a viszonyok engedik, minő fegyver használendő előbb?*

A *lehető kímélet* alatt az értendő, hogy a fegyvert használó csendőr *szándékának csak arra szabad irányulnia*, hogy a támadót, illetőleg ellenszegülőt a támadás folytatására vagy az ellenszegülésre, a megszökni törekvő veszélyes gonosztevőt pedig a megszökésre *képtelenné* tegye.

Ennél fogva, és amennyiben azt a viszonyok engedik, előbb a kevésbé veszélyes fegyver (kard vagy szurony) használendő, amire nézve határozó befolyással még az is bír, vajjon az, aki ellen a fegyver használendő, szintén fegyverrel és pedig milyennel, vagy testi sértést okozható milyennemű más eszközzel van ellátva.

15. (Szolg. Utas. 64. §.) *Ellenszegülésnél és a csendőr ellen intézett támadásnál, továbbá megszökés esetén mire kell törekedni a fegyverhasználattal?*

Ellenszegüléseknél vagy valamely csendőrre intézett támadásnál a csendőrnek mindenekelőtt arra kell törekedni, hogy az illető személyt az ellenállásra, illetve támadásra, esetleg megszökésre képtelenné tegye, aminek képest lehetőleg még azt is számba kell venni, hogy milyennemű fegyver és mily irányban használendő, hogy az illető ember élete lehetőleg kíméltesék és más személyek élete vagy testi épsége ne veszélyeztessék.

16. (Szolg. Utas. 64. §.) *A fegyverhasználati jog túlhágásáért a csendőr felelős-e?*

A fegyverhasználati jog minden túlhágásáért a csendőr szigorú felelősségre vonatik.

17. (Szolg. Utas. 64. §.) *Ha valamely ellenszegülő a fegyverhasználat következtében megsebesült, mi a csendőr kötelessége?*

Ha valamely ellenszegülő a fegyverhasználat következtében megsebesített: akkor a csendőr azonnal az illetőnek a lehetőség szerinti orvosi ápolásáról gondoskodni, de addig is őt az elsősegélyben részesíteni tartozik.

18. (Szolg. Utas. 65. §.) *A csendőr fegyverét csak minő módon használhatja? Mire szolgál a kard, a szurony, a löfegyver? Végszükség esetében miként használhatók a fegyverek?*

A csendőrnek, mikor fegyverhasználatra jogosult és köteles, fegyverét csak *katonai módon* szabad használnia.

A kard vágásra és csak kivételesen, szükség esetén szurásra, a feltűzött szurony szurásra, a karabély és az ismétlő (forgó) pisztoly lövésre szolgál.

A fegyvereknek minden más, nem katonai alkalmazása a csendőrnek tilos; dulakodás alkalmával azonban, végső szükség esetében előfordulhat, hogy a karabély agya (tusa) vagy a kard markolata lökésre vagy ütésre használtatik.

19. (Szolg. Utas. 65. §.) *Mely a kevésbé veszélyes és melyek a veszélyesebb fegyverek és miért?*

Kevésbé veszélyes fegyver rendszerint a kard, nevezetesen azért, mert annak hatását a csendőr biztosabban kiszámít-

hatja, míg ellenben a feltüzött szurony és a karabély, mint löfegyver vagy az ismétlő (forgó) pisztoly, rendszerint veszélyesebb fegyvereknek tekintendők, mert ezek alkalmazásánál az eredmény, kivéve a szuronynak csak a végtagok (karok, láb-szárak) ellen való irányításánál, veszélyesebb szokott lenni és pedig azért, mert az leginkább a fegyvert alkalmazónak ügyességétől függ, amelyre pedig izgarott lelki állapot mellett, nem lehet mindenkor számítani.

20. (Szolg. Utas. 65. §.) *Mikor használjon a csendőr kardot és mikor szuronyt?*

Ha egy vagy több fel *nem* fegyverzett egyén támadja meg a csendőrt, készül őt megfogni vagy megütni és a körülmények engedik: rántson kardot és mérjen azzal egy vágást lehetőleg a támadó arcába, szükség esetén végtagjaira vagy fejére. Ha a kard használata, mint p. o. szűk, alacsony helyiségben, nem lehetséges vagy nem mutatkozik célszerűnek, vagy a csendőrnek nincsen ideje kardot rántani: a feltüzött szuronyal intézzen dőfést és pedig lehetőleg az illetőnek combjára, karjára, szükség esetén arcába. A *test törzsére* való dőfés, karddal való vágás vagy szurás, ép úgy általában a lövés, csak végső esetekben van megengedve.

21. (Szolg. Utas. 65. §.) *Mikor használjon a csendőr löfegyvert?*

Ha a csendőr egy vagy több karddal, löfegyverrel, fejszével, vasvillával, cséphadaróval vagy egyéb veszélyes eszközzel *fellegyverzett* egyén által vagy egyáltalán olyképen támadtatik meg, hogy élete vagy testi épsége veszélyeztetettnek látszik vagy löfegyverezéstől kell tartani, akkor a kardot, a feltüzött szuronyt vagy a löfegyvert (lövésre) a szükség határain belül, tekintet nélkül és teljes komolysággal használni jogosult.

22. (Szolg. Utas. 65. §.) *Melyek az enyhébb eszközök, amelyek a fegyverhasználatot megelőzőleg lehetőleg alkalmazandók?*

Az *enyhébb eszközök*, amelyek a csendőr által a fegyverhasználatot megelőzőleg — ha lehetséges — alkalmazandók, a következők:

1. ellenszegülés vagy megkísérlett támadás esetében:

a) parancsoló hangú intés,
b) elfogás,
c) megbilincselés és szükség esetén kényszereszközökkel való elszállítás (esetleg koszin vagy más szállítóeszköz segítségével);

2. megkísérlett megszökés esetében:

a) parancsoló hangú intés,
b) a megszökőnek üzőbe vétele,
c) netalán közel levő egyéneknek felhívása, a szökésben levőnek elfogásában való közreműködéshez.

23. (Szolg. Utas. 66. §.) *Szolgálatot teljesítőnek mikor tekintendő a csendőr? Minő fegyver használatára van jogosítva és ki ellen?*

Szolgálatteljesítőnek a csendőr nemcsak akkor tekintendő, amidőn vezénylés folytán szabályszerűen felszerelve áll szolgálatban, hanem akkor is, ha sürgős esetekben — bár csak karddal is ellátva — szolgálatilag fellép.

A csendőr csak fegyverét, azaz *csendőrségi* fegyvert van jogosítva használni; más fegyver, p. o. vadászfegyver, (nem csendőrségi) forgó- vagy ismétlő-pisztoly, kés, tör, stbi használata nem eshetik a jogos *csendőrségi fegyverhasználat* fogalma alá.

A csendőr a fegyvert *mindenki* ellen, tehát társadalmi állás és személykülönbség nélkül és így tekintet nélkül arra, vajjon az illető gazdag vagy szegény, úr vagy pór, használhatja.

Azt, hogy a csendőr szolgálatilag mikor léphet fel, a Szolg. Utas. 22. §-a határozza meg. Lásd ott a 11. kérdést.

24. (Szolg. Utas. 66. §.) *Mit ért erőszakos megsértés alatt? Jogosít-e szóbeli megsértés fegyverhasználatra?*

Erőszakos megsértés alatt csakis *tettleges bántalmazás* értendő és pedig akár valóságos fegyverrel (pisztoly, puska, kard, tör, stbi) vagy az életet avagy a test épségét veszélyeztető más eszközzel (bot, szurony, fa- vagy vasvilla, kés, balta, fejsze), akár pusztán kézzel (ütés, lökés) vagy kövel való dobálással; *csak szóbeli* megsértés, szidalmazás, káromlás, a fegyverhasználatra *semmi szín alatt* sem jogosít.

25. (Szolg. Utas. 66. §.) *Támadással való veszélyes fenyegetés alatt minő magaviseletet kell érteni? Jogosít-e a támadással való szóbeli fenyegetés fegyverhasználatra?*

Támadással való veszélyes fenyegetés alatt oly magaviseletet kell érteni, melynélhogva — a helyzet összes körülményei folytán — attól kell tartani, hogy a csendőr erőszakos megtámadása azonnal be fog következni, p. o. mikor valaki fegyverrel vagy az életre, illetve a testi épségre veszélyes más eszközzel vagy akár csak puszta kézzel, de kétségtelenül támadó szándékkal, a csendőrnek neki megy vagy annak fegyverét megragadja oly célból, hogy a csendőrt megrohanja, megüsse, megsobesítse; vagy mikor valaki löfegyverrel a csendőrt célba veszi, követ — ellene való dobásra — vagy más tárgyat — ellene való ütésre — emel, stbi.

A *támadással való szóbeli fenyegetés* önmagában nem képezhet okot jogos fegyverhasználatra, mert nem tekinthető közvetlenül veszélyesnek.

26. (Szolg. Utas. 66. §.) *Ha a csendőr nem a csendőrségi fegyverhasználati jog feltételei alatt ölt vagy sebesített meg valakit, mikor nem büntethető?*

Ha a csendőr a *jogos védelem korlátai között* — bár nem a csendőrségi fegyverhasználati jog feltételei alatt — ölt vagy sebesített meg valakit és pedig akár csendőrségi fegyverrel, akár más fegyverrel vagy eszközzel, ép úgy, mint más egyén — nem büntethető.

Például: ha a csendőrt szolgálaton kívül és nem szolgálati fellépése miatt megtámadják, s magát megvédeendő, valakit megöl vagy megsobesít — nem büntethető.

27. (Szolg. Utas. 66. §.) *Mi a jogos védelem? Mikor nem büntethető a jogos védelem határainak túlhágása?*

Jogos védelem az: mely akár a saját, akár másnak személye vagy vagyona ellen intézett vagy azt fenyegető, jogtalan és közvetlen megtámadásnak *elhárítására szükséges*.

A jogos védelem határainak hirtelen meglepetésből, megzavarodásból vagy ijedtségből való túlhágása nem büntetett; gondatlanságból eredő ily túlhágás azonban, a körülményekhez képest, mint az élet biztonsága vagy a testi biztonság elleni vétség, büntetettik.

28. (Szolg. Utas. 66. §.) *Gonosztevők alatt mily egyének értendők?*

Gonosztevők alatt csak a büntettet elkövetett egyének értendők, nem pedig az oly egyének, kik csak csekélyebb súlyu büntetendő cselekménnyel terheltnek.

Például: nem gonosztevő egy becsületsértés, könnyű testi sértés, stbi vagy kihágás elkövetője.

29. (Szolg. Utas. 66. §.) *Alapos gyanuval terhelt alatt milyen egyén értendő?*

Alapos gyanuval terhelt egyén alatt azt kell érteni, mire nézve alapos gyanu létezik, hogy *gonosztevő* a fenti értelemben, nem pedig oly valakit, ki csekélyebb súlyu büncselekmény — bár alapos — gyanujával van terhelve.

30. (Szolg. Utas. 66. §.) *Kik tekintendők felfegyverzett egyéneknek?*

Felfegyverzett az, kinél fegyver (löfegyver, kard, tör) van, de az is, kinél más oly eszköz van, mellyel emberhalál vagy súlyos testisértés könnyen előidézhető, p. o. nagyobb kés, fecske, bárd, vasvilla, stbi.

31. (Szolg. Utas. 66. §.) *Mit nevezünk védett helynek?*

Védett hely alatt olyan helyet kell érteni, melynek megközelítése a csendőr részéről életveszedelemmel jár, ellenben a benne elhelyezkedett egyének ellenszegülése vagy a szolgálat céljának megakadályozására alkalmas és védelmet nyújt.

Például: valamilyen helyiség, melynek csak egy bejárata van (szoba, pince, verem, stbi).

32. (Szolg. Utas. 66. §.) *Mondja el, hogy a Szerv. Utas. 12. §-ának 3. pontja szerint mikor használhat fegyvert a csendőr?*

E pont esetében használható a fegyver, ha a csendőrnek szolgálati teendőinek megghiusítását célzó tényleges ellenszegülést kell megfékezni; tehát ha valaki a csendőrt egy bizonyos, már megkezdett vagy kilátásba helyezett szolgálati teendő fogamatosításában, előző figyelmeztetés és utasítás dacára, tényleges ellenszegülés által megakadályozni törekszik.

Csupán szóbeli vagy oly ellenszegülések, melyek más megengedett módon is megtörhetők vagy hatálytalanokká tehetőek, fegyverhasználatra okot nem szolgáltathatnak.

33. (Szolg. Utas. 66. §.) *Veszélyes gonosztevőnek ki tekintendő?*

Veszélyes gonosztevőnek tekintendő:

1. akit a hatóság midőn a csendőrnek örksérés vagy megőrzésre átad, vagy kinek elfogása iránt felhívást vagy megkeresést intézett, ilyenek megjelölt;

2. az a büntetett, aki egyáltalán, mint a közbiztonságra különösen veszélyes egyéniség ismeretes, vagy súlyos büntett, p. o. gyilkosság, rablás, gyújtogatás, emberölés, betöréses lopás, stbi elkövetésével terheltetik.

34. (Szolg. Utas. 66. §.) *Oly fogoly ellen, aki nem veszélyes gonosztevő, ha megszökik, szabad-e fegyvert használni?*

Oly foglyot vagy elfogandó egyént, ki *nem veszélyes gonosztevő*, ha elfut vagy másképen menekülni törekszik, a csendőr serényen üldözni tartozik. Igyekezzen az ilyeneket is elfogni, de az ilyenek ellen a szökés megghiúsítása végett fegyvert használni nem szabad.

35. (Szolg. Utas. 66. §.) *Ha egy letartóztatott vagy a csendőrnek őrzés végett átadott veszélyes gonosztevő futni kezd, mielőtt a csendőr rálő, mily szavakat használjon, s mikép igyekezzék a fegyverhasználatot elkerülni?*

Ha a csendőr által elfogott, neki őrizet végett átadott vagy általa elfogás végett üldözöbe vett *veszélyes gonosztevő*, bár erőszakos ellentállás nélkül, elfut, illetve szökést vagy az elfogás előli menekülést kísérel meg: a csendőr *erős, parancsoló hangon* „a törvény nevében“ szavak előrebocsájtásával kiáltson rája, hogy álljon meg, mert különben ellene fegyvert használni és reálóni fog, egyidejűleg azonban siessen a megszökő után, hogy azt lehetőleg elérje és megfoghassa. Ha azon a tájékon, amerre a megszökő menekül, ember látható, arra is rá kell kiáltani, hogy állja a gonosztevő útját és fogja meg. Ha pedig a csendőr azon meggyőződésre jut, hogy a megszököttet sem maga, sem mások segítségével kézrekeríteni nem képes: akkor

álljon meg és -- ha a lövés által más ártatlan ember élete nem veszélyeztetik -- megfelelő helyzetből nyugodtan célozzon és lőjön.

36. (Szolg. Utas. 66. §.) *Veszélyes gonosztevő megszökésének meggátlása céljából, mely esetben használhatja a csendőr szuronyát vagy kardját? Helyes lenne-e, ha a csendőr az üldözést kimerülésig folytatná?*

Ha a csendőr a menekülő veszélyes gonosztevőt annyira megközelíti, hogy szuronydöféssel vagy kardvágással elérheti, de minden erejének megfeszítésével sem képes azt annyira megközelíteni, hogy kézzel megfoghassa és nincsen más mód a szökevény elfogására, a fenyegető reákiáltásnak, ha lehetséges, ismétlése után, szuronydöfést vagy kardvágást is alkalmazhat a megszökő további menekülésének megakadályozására.

Ha a csendőr, az utólérés valószínűsége nélkül, az üldözést saját *kimerülésig* folytatná vagy nagyobb távolságra engedné menekülni az üldözöttet, mielőtt rá löne, az helytelen lenne, mert a kimerülés által elvesztené a nyugodt és biztos célzás lehetőségét, nagyobb távolságra pedig a lövés találása bizonytalan.

37. (Szolg. Utas. 66. §.) *Ki válik háború- vagy ostromállapot idején gyanussá?*

Háború vagy ostromállapot idején, tehát ellenséges viszonyok között, az teszi magát gyanussá, akinek viselkedése arra enged következtetni, hogy államunk hadereje ellen bűncselekményt követett el, pldul: kémkedést. Ha ilyen egyén felhívásra kötelező válasz nélkül elszalad, ellene fegyvert lehet használni.

Háború az, ha valamely állam egy másik államtól békés úton nem képes azt megszerezni, amit akar és ezért fegyverrel igyekszik azt megszerzeni.

Ostromállapot van akkor, ha az ellenség egy várat körülzárt, ügyeztetve, hogy megadásra kényszerítse.

Kém az, aki hadállásainkat, katonai erőnket, várainkat, stbi megfigyeli, hogy azokról az ellenséget értesítse.

38. (Szolg. Utas. 67. §.) *Hogyan kell minden fegyverhasználat alkalmával lehetőleg eljárni és a fegyverhasználat erőltettségére nézve mi tartandó szem előtt?*

Minden fegyverhasználat alkalmával bár lehetőleg kiméletesen kell eljárni és emberéletben vagy a testi épségben nem szabad *szándékosan* vagy *meggondolatlanságból* a feltétlenül szükségesnél nagyobb kárt okozni: mégis a fegyvert a szükség határára belül, férfiasan és erőiesen kell alkalmazni oly célból, hogy az ellenfél azonnal támadásra képtelenné tétessék, az ellenszegülés megtöressék, veszélyes gonosztevők szökési kísérlete alkalmával pedig a szökés, illetve menekülés folytatása lehetetlenné tétessék.

Ismételt gyenge szurkálás a szuronnal vagy gyenge vágás a karddal, lövés célzás nélkül vagy csak megijesztés céljából, rendszerint eredménytelen, sőt az ellenszegülőt még inkább felbátorítja és ingerli, tehát feltétlenül mellőzendő.

39. (13. §.) *A szolgálatban álló csendőr kiknek támogatását jogosult igénybe venni?*

A csendőr szolgálatának teljesítésekor jogosult mindenemű közszolgálatban álló közegeknek, különösen a polgári és más őrtestek és ezek tagjainak, nemkülönben községi előjáróknak és a katonai vagy honvédparancsnokságnak támogatását igénybe venni.

Közszolgálatban álló közeg: rendőr, pénzügyőr, egyéb polgári őr, erdő-, mező-, hegy-, gátőr, stbi.

II.

Szolgálati Utasítás.

1. (1. §.) *A közbiztonsági szolgálat ellátására mely területen van hivatva a csendőrség? Rendezett tanácsu városokra nézve minő eltérés áll fenn?*

A közbiztonsági szolgálat ellátására, tehát az ezzel járó nyomozó cselekmények teljesítésére is, Budapest székes fővárosnak és a törvényhatósági joggal felruházott városoknak bel- és külterületét kivéve, Magyarország egész területén a m. kir. csendőrség van hivatva. Rendezett tanácsu városok bel-

és külterületén azonban a bűnügyi nyomozások rendszerinti teljesítése a városi rendőri hatóságot és ennek közegeit illeti meg.

Törvényhatósági joggal felruházott város 26 van. Ezek önkormányzati jogot élveznek. Önkormányzati jogot élveznek a vármegyék is, ilyenek 63 van. A törvényhatósági joggal felruházott városokat és a vármegyéket törvényhatóságoknak mondjuk. A rendezett tanácsu városok előbbieknél kisebb önkormányzati jogot élveznek, a vármegyék alá tartoznak, de nincsenek a járási szolgabírói hivataloknak alárendelve, mint a községek.

2. (1. §.) *Miféle szolgálatra vehető igénybe a csendőr? Elvonhatja-e a hatóság a csendőrt a közbiztonsági szolgálatról?*

A csendőrt egyedül a szolgálati utasításban előírt szolgálatra szabad igénybe venni.

A hatóság tehát a csendőrt az annyira fontos közbiztonsági szolgálatról el nem vonhatja, s oly szolgálatokra, melyeknek teljesítésére más állami vagy községi közegek hivatvák, nem alkalmazhatja, ha csak ez elkerülhetetlen szükség, illetőleg késedelem miatt beállható veszély által nem indokoltatik, de akkor is csak, mint segédlet vehető igénybe.

Ha a csendőr, mint segédlet (karhatalmi szolgálat) működik csupán az a feladata, hogy ama hatósági személyt, ki mellé rendelve van megállapítsa, feladatának teljesítését lehetővé tegye. Ennek ténykedésében azonban cselekvőleg részt nem vehet.

3. (4. §.) *Milyen magaviseletet tanúsítson a csendőr szolgálatban, valamint szolgálaton kívül? A túlkapás és durvaság mire vezet? Fokozott tapintat mikor követeltetik a csendőrtől? Intézményünk jó hírneve iránt minő kötelessége van minden csendőrnek?*

A csendőrnek úgy szolgálatban, valamint szolgálaton kívül is, komoly, előzékeny és tisztességtudó magaviseletet kell tanúsítani, valamint minden szavában és tetteiben mindazt tartalmatosan elkerülni, ami szolgálati fellépését nehezítené és az intézmény jó hírnevének kisebbítésére szolgálhatna.

Minden túlkapás vagy durvaság — szóval vagy tettel — lenyomasztja őt és az intézményt is, s megnehezíti feladatának teljesítését.

A csendőrtől fokozott tapintat, elővigyázat és körültekintés követeltetik, különösen innepélyek, népgyűlések és népművelési összejövendők alkalmával, amikor is minden meggondolatlan-

ság, hengegés, felesleges fontoskodás vagy szükségtelen beavatkozás csak kellemetlen — sőt veszélyes — következményeket vonhatna maga után.

A csendőrök kötelessége az intézmény jó hírnevét féltékenyen megőrizni, egymást kölcsönösen felügyelni és buzdítani, ami által lehetségessé válik az egyéni hibáknak vagy rossz szokásoknak mindjárt kezdetükben való kiirtása és így a közérdekben annyira fontos csendőrségi szolgálatnak fokról-fokra való tökéletesítése.

4. (5. §.) *A csendőr nyilvános helyen miként legyen öltözve? Szolgálatban miként legyen felfegyverkezve és felszerelve? Milyen legyen a csendőr magatartása?*

A csendőr nyilvános helyen szabályosan öltözködve és oldalfegyveresen tartozik megjelenni.

A szolgálatban álló csendőrnek teljesen felfegyverkezve és felszerelve (töltött karabéllyal, feltűzött szuronnal, ismétlő (forgó) pisztollyal és kézi bilincsel ellátva) kell lennie.

Vasúton, villamoson, hajón vagy kocsin való utazás alkalmával a karabélyról a szurony leveendő.

Hogy a szolgálatba induló csendőr az őrzési lapon kívül, a szolgálat minemisége szerint, minő tárgyakat köteles magával vinni: az az általános szolgálati határozványokban és külön rendeletekben van meghatározva.

Magatartása és fellépése mindig katonás. járása oly mérsékelt legyen, hogy mindazt, ami körülötte történik, biztosan észlelhessen.

A szolgálatba induló csendőr rendszerint magával viszi az őrzési lapon kívül: a jegyzékkönyvecskét, 2—3 db. szolgálati jegy —, 2—3 db. nyilatkozat (a bünt. s véts. szóló büntetőtörvény 15. kérdésének jegyzetét) írlapot, tiszta írópapírt, 2—3 borítékot, a felügyelőségnek, s a belügy-miniszterium csendőrségi ügyosztályának címezett jelentés írlapból 2—2 darabot (rendkívüli esetek közvetlen bejelentésére), végül a pecsétnyomát.

5. (8. §.) *Hivatalos vagy magánhelyiségbe lépve miképen viselkedjék a csendőr? Mikor van megengedve szolgálatban a dohányzás?*

A csendőrnek szolgálati működése közben, valamint szolgálaton kívül is, ha hivatalos vagy magán-helyiségekbe lép, mindent, ami őt érde megitélés, gúny vagy nevetség tárgyává

tehetné, tehát a testnek természetellenes vagy nyegle tartását is, határozottan kerülnie kell.

A dohányzás szolgálati ténykedés alkalmával vagy hivatalos helyiségbe avagy magánlakásba való belépés, illetve ott tartózkodás alatt tilos; de portyázás közben, a községekben kívül, a szabadban vagy pihenők alkalmával a szobában, megvan engedve.

6. (9. §.) *Szolgálatteljesítés alatt szabad-e étkezés vagy ivás céljából a csendőrnek korcsmába vagy kávéházba belépni? Alias csapszéket szolgálaton kívül szabad-e látogatnia? Szolgálati okból szabad-e a csendőrnek nyilvános helyiségbe belépni?*

A csendőrnek a szolgálatteljesítés ideje alatt étkezés, italélvezés vagy mulatság kedvéért vendéglőbe, korcsmába vagy kávéházba belépni szigorúan tilos.

Alias és rossz hírben álló csapszéket a csendőrnek szolgálaton kívül sem szabad látogatnia.

Portyázás — vagy más szolgálati ténykedés közben azonban bármilyen most említett helyiségekbe is beléphet, ha erre a tett észleletek vagy fennforgó körülmények kellő indokot szolgáltatnak; de ott fegyverét letenni és huzamosabban tartózkodni, mint azt szolgálati feladata követeli, határozottan nem szabad és ha ily belépés bármely oknál fogva megtörtént, ezt bevonulás után az őrsparancsnokságnak kifejezetten be kell jelenteni.

7. (10. §.) *Rossz hírben álló személyekkel érintkezhet-e a csendőr?*

Rossz hírben álló férfi- vagy nőszemélyekkel való bizalmas érintkezés tilos. Ily személyeket a csendőrlaktányában látogatókként fogadni vagy megengedni, hogy azok mások által oda bevezetessenek: nem szabad.

8. (11. §.) *Milyen erkölcsi hibák nem türetnek a csendőrségnél? Ittas csendőrrel miként kell eljárni?*

Erkölcstelen életmód, szesz ital túlévezése, pénzben kártyázás, tivornyázás és adósságsinálás oly hibák, melyeknek a csendőrnél semmi szín alatt sem szabad előfordulni és

egyáltalában meg nem tűrhetők, hanem elnézés nélküli szigorral kiirtandók.

Ha netalán valamely csendőr önmagáról mégis annyira megfélemedne, hogy valahol ittasan jelenék meg, akkor bajtársainak kötelessége, őt minél gyorsabban a közönség szeme elől elvonni és felelősségre vonása végett jelentést tenni.

9. (18. §.) *Milyen tulajdonságok képezik a csendőr legnélkülözhetlenebb kellekeit? Különösen mi van tiltva szolgálatban, illetve mit nem szabad elfogadni a szolgálatteljesítésért?*

A megvesztegethetlenség és az igazságszeretet képezik a csendőr legnélkülözhetlenebb kellekeit.

Ez alatt az értendő, hogy a csendőr ne csak pénzbeli vagy pénzürtékli ajándékozás által ne legyen megközelíthető; hanem hogy magát sem rokonsági kötelék, sem baráti viszony, sem pedig személyes rokon- vagy ellenszenv és egyáltalában semminemű melléktekinet vagy magánérdek által kötelessége teljesítésétől el ne tántoríttassa és mindennemű jelentését és nyilatkozatát csakis a legtisztább igazság szerint tegye meg.

Különösen és szigorúan meg van tiltva, szolgálatban egyáltalán, vagy éppen valamely szolgálat teljesítése indokából bármely féltől ajándékot, jutalmat vagy ingyen ellátást elfogadni és pedig még akkor is, ha ilyenek a legaggálytalanabb körülmények között kínáltnának.

Épenúgy tilos, a szolgálati kötelesség teljesítését bármely ígérettől függővé tenni.

10. (19. §.) *A csendőr letett esküjénél fogva szolgálati ügyben mire van kötelezve?*

A csendőr, már a letett esküjénél fogva is, mindennemű szolgálati ügyben a legszigorubb hallgatagságra és titoktartásra van kötelezve.

11. (22. §.) *A csendőr rendszerint mikor lép fel szolgálatilag? Sürgős esetben mikor léphet fel?*

A csendőr rendszerint csak akkor lép fel szolgálatilag, ha szolgálattételre kirendelve és szabályszerűen felfegyverkezve van.

Sürgős esetekben azonban, ha tudniillik a késedelem veszéllyel jár és rögtönzött fellépése eredményre nyújt kilátást, a csendőr saját kezdeményezéséből akkor is jogosult, sőt köteles fellépni, ha csak karddal van ellátva.

12. (22. §.) *A fegyverbecsület mit követel a csendőrtől?*

A csendőr fegyvere becsületét mindenkor köteles szem előtt tartani. Ha tehát a helyzetet megfontolva, látja, hogy a lemforgó esetben egyedül vagy az esetleg közel levő polgári rendőri közegek, katonai őrség, járőr vagy ügyeletes igénybevételével célt nem érhet, a csendőrségi laktanyából kell segílyt hivatnia.

Ha azonban a késedelem veszéllyel jár, valamint mindenkor, amikor csak önmagára van utalva, kötelességének hű teljesítésétől sohasem szabad magát — csakis a saját biztonsága érdekében — elvonni.

Fegyverének becsületét nem óvta meg a csendőr például, ha lefegyverzik.

13. (23. §.) *Ha a csendőr egy vagy több egyén ellen szolgálatilag fellépni készül, minő szavakat használjon? Ha a megszólított magyarul nem ért, mi a teendő? Ha ellenszegüléstől vagy megtámadástól lehet tartani, mit tegyen a csendőr?*

A csendőr, valahányszor egy vagy több egyénnel szemben nyomozó cselekményt teljesíteni vagy egyébképen szolgálatilag teljes nyomatékkal fellépni készül, ezen szavakat: „a törvény nevében“ hocsássa előre. Ha azon egyén, ki ellen eljárnia kell, magyarul nem tud, e szavakat a csendőr, amennyiben arra képes, az illető egyén által értett nyelven ismételi.

A csendőr, mikor valaki ellen szolgálatilag gyalog fellép, ha a körülményekhez képest esetleg ellenszegüléstől vagy megtámadástól lehet tartania, még mielőtt: „a törvény nevében“ szavakat kimondja, magát a törvényszegőtől legalább 3—4 lépésre távol tartva a karabélyt — balra fordított zárócsapóval — kész helyzetbe vegye, a lóháton levő csendőr pedig — a helyzethez mérten — kardot rántson vagy az ismétlő-forgórészletet ragadja meg oly célból, hogy minden ellentállást lehetőleg megelőzzön, vagy személye ellen intézett váratlan tá-

madás esetére, a fegyverhasználatra minden pillanatban készen legyen.

A csendőr ne engedje meg, hogy a törvénytörő bármi ürügy alatt hozzá közelebb lépjen. Ha lehetséges, a csendőr, anélkül, hogy félelmet mutatna, úgy álljon fel, hogy háta idezve legyen.

A „Törvény nevében” szók kiejtése:

németül: in Namen des Gesetztes,

szerbül: u ime zakona,

románul: in numele legii (in numele legi),

tótul: pra vam menye.

14. (27. §. 1—2. p.) *Melyek a csendőr rendes szolgálati teendői? Büntetendő cselekményt, továbbá a védtörvényt és a honvédségről szóló, s egyéb törvényes rendelkezést és tilalmat illetőleg milyenek azok?*

A csendőrség *rendes* szolgálati teendői, amelyeket minden szolgálathoz való vagy szolgálatilag fellépő csendőr minden adandó alkalommal végezni tartozik, a következők:

Minden büntetendő cselekményt (büntettet, vétség, vagy kihágást), amennyiben ez lehetséges, közbelépés által meggátolni, véghez vitt büntetendő cselekmények felől tudomást szerezni, azokat nyomozni, kideríteni és az illetékes hatóságnak feljelenteni; mindennemű büncselekmény elkövetőit kikapartolni, a törvények áthágóit figyelmeztetni, meginteni, megbüntetés végett feljelenteni, illetve a tetteseket és részeseket — az itt vagy a szolgálati utasítás más helyein meghatározott esetekben — elővezetni, illetőleg elfogni, s az illetékes hatóságnak átadni;

a védtörvényben és honvédségről szóló törvényben, továbbá büntető határozatokat tartalmazó egyéb törvényekben és szabályrendeletekben foglalt rendelkezéseket és tilalmakat illetőleg; a tilalmakat áthágni készülőket vagy megkísérelőket figyelmeztetni, illetve az áthágásokat megakadályozni, az áthágókat, illetve a törvényellenes mulasztáshoz találtakat pedig feljelenteni, az első pontban jelzett esetekben elfogni, illetőleg elővezetni és az elfogást vagy elővezetést indokoló tényvázlatot az illetékes hatóságnak átadni.

Törvénynek nevezzük azt a szabályt, melyet az országgyűlés (képviselőház és főrendiház) elfogadott, a király szentesített és ki van hir-

detve. Rendeletet az egyes miniszterek adnak ki, de alkothat rendeletet (hatósági szabályrendelet) a vármegye, a törvényhatósági joggal felruházott — és a rendezett tanácsú város is. Büntetőhatározatot akkor tartalmaz valamely törvény vagy rendelet, ha valamit büntetés terhé mellett rendel vagy megtilt.

15. (27. §. 3—6. p.) *Közbiztonságot zavaró csoportosulás, s összeecsődülés, személy- és vagyonbiztonság elleni támadás, tüzesetek és holttestek találása, nemkülönbön közutakon és tereken vagy másutt észlelt közveszélyek esetén, melyek a rendes szolgálati teendők?*

A közbiztonságot, rendet és csendet zavaró minden nép-csoportosulást vagy összeecsődülést megakadályozni, szétszórásra felhívni, szétszórni, a főcinkosokat, büntetőgátokat kideríteni és a vétkesekkel szemben szabályszerűen eljárni;

a személy- és vagyonbiztonságot megtámadás és erőszakoskodás ellen lehetőleg megvédeni és a személy- és vagyonbiztonságot veszélyeztetőket figyelmeztetni, meginteni, megbüntetés végett feljelenteni, a Szolg. Utas. meghatározott esetekben elővezetni, illetve elfogni;

tüzesetek, bárhol talált holttestek, az ember életét, testi épségét vagy a vagyont nagyobb mérvben sértett balesetek, elemi csapások vagy veszélyek felől tudomást szerezni, a tényállást kideríteni, a szükséghez képest eljárni és a tapasztaltak és a tett intézkedések felől az illetékes hatóságnak jelentést tenni;

közutakon, tereken és csődülések alkalmával, melyek a közrendet és közbiztonságot veszélyeztető jellegűt öltenek, továbbá tűzvész, árvíz és egyáltalában minden közveszély színhelyén: a közbiztonságot, csendet és rendet fenntartani és helyreállítani, kihágásoknak és rendetlenségeknek elejét venni, az előidézők és résztvevők, valamint az ellenszegülők irányában a vonatkozó szabályok szerint eljárni.

Főcinkos: a rendetlenkedők vezetője. Baleset például: egy vonat-összeütközés, géprobbanás, stb. Elemicsapás például: vízáradás, hegyomlás, stb.

16. (27. §. 7—11. p.) *A személy- és vagyonbiztonság megóvása érdekében fennálló szabályok megtartását, s a hazalást illetőleg, továbbá utasok kísérésénél, végül katonai és utoncsökevényekkel szemben, melyek a rendes szolgálati teendők?*

A személy- és vagyonbiztonság érdekében és a szerencsétlenségeknek megakadályozására fennálló szabályoknak megtartása fölött őrködni és az e részben észlelt áthágásokat, mulasztásokat és hiányokat illetékes helyen jelelteni;

mindennemű házalásra felügyelni, nem engedélyezett házalást meg nem tűrni és az engedély nélkül, tilos módon vagy tilos tárgyakkal házalóval szemben szabályszerűleg eljárni;

utasokat, kérésűkre, amennyiben az a szolgálat hátránya nélkül tehető, kétes biztonságu útvonalakon elkísérni;

katonai szökevényeket és magukat gyanus körülmények között kellőképen igazolni nem tudó katonákat elfogni és a legközelebbi közös hadseregbeli, illetőleg honvédparancsnoksághoz kísérni;

ujjanc-szökevényeket elfogni és a közigazgatási hatóság elé állítani.

17. (27. §. 12—15. p.) *Elfogás végett üldözött és felügyelendő egyénekek szemben, erődítéseket, nyilvános közlekedési eszközöket és tárgyakat, továbbá a közlekedési útvonalakat, végül az éjjeli őrök és zárórák ellenőrzését illetőleg, melyek a rendes szolgálati teendők?*

Nyomozó levéllel üldözött vagy oly egyéneket, kik ellen elfogatói parancs van kibocsátva, elfogni és az illetékes hatóságnak átadni, továbbá kőborlókat, kémeket, rendőri felügyelet alá helyezett és kiutasított személyeket, szabadon bocsátott és feltételeesen szabadságolt fegyverceket és kötött menetlevéllel kiutasítottakat, kiknek felügyelésére, a közigazgatási vagy rendőri hatóság a csendőrséget felhívta: éber figyelemmel kísérni és velük szemben az eredményhez képest szabályszerűen eljárni;

erődítésekre, nyilvános közlekedési eszközökre és tárgyakra, u. m.: vasutakra, távírda- és telefonhuzalokra, közutakra, az országutak és más utak mellett vagy köztereken levő fákra és más ültetvényekre, csatornákra, vízszabályozási töltesekre és művekre, zsilipekre, hidakra, továbbá nyilvános kútakra és emlékszobrokra; állami, megyei és községi határjelekre és címtáblákra — különösen a határszéleken — éber figyelmet fordítani, a mindezekben észlelt károkat és rongálásokat, különösen a vasutak, gőzhajók és más közlekedési eszközök körül talált hiányokat az illető hatóságoknak bejelenteni és az ily nyilván-

nos intézetek, építmények és ültetvényekre nézve fennálló szabályok ellen vétőkkel szemben szabályszerűen eljárni;

mindennemű közlekedési vonalaknál és utaknál gondoskodni arról, hogy a forgalmi összeköttetés és zavartalan használat meg ne akadályoztassék és különösen arra felügyelni, hogy mindenki az útrendészet, nemkülönben a folyam- és vízrendészet szabályaihoz alkalmazkodjék; az ezen szabályok ellen — ügyelmeztetés után is — vétőkkel szemben szabályszerűleg eljárni, illetőleg az ellenszegülőket a legközelebbi rendőrhatósághoz elővezetni;

a községi éjjeli őröket portyázás alkalmával ellenőrizni, az ez irányban mulasztással terhelteteket feljelenteni; a hatóságilag szabályozott zárórák betartását a fennálló rendelkezések szerint ellenőrizni.

Nyomozólevelet vagy elfogatói parancsot oly egyének kézrekerítése végett ad ki a bíróság vagy rendőrhatóság, akik büncselekményt követtek el és szökésben vannak.

Kőborlók azok, akiknek állandó lakhelyük és rendes foglalkozásuk nincs.

A rendőri felügyelet alá helyezést a rendőrhatóság rendeli el; rendszertelen olyanok ellen, akiket valamely törvényellenesség gyanuja terheli, de a szerzett adatok alapján még ellenük eljárni nem lehet.

Az egyévnél hosszabb szabadságvesztéssel büntetett egyének (fegyveres, börtön), büntetésük $\frac{3}{4}$ részének kitöltése után már szabadon bocsátottak. Az ilyeneket feltételeesen szabadságoltaknak mondjuk. Ezek életmód, lakhely, sőt tekintetében korlátozva vannak, s a csendőrség által is ellenőrzöttek.

Kiutasíthatók a külföldiek, ha büntetést követnek el. Ezek Magyarországról, büntetésük kiállása után, eltávolíttatnak.

18. (27. §.) *A rendes szolgálati teendők végzése alkalmával törvénysértések észleletekor miként jár el a csendőr?*

A csendőr a rendes szolgálati teendők végzésénél a körülményekhez képest figyelmeztetést, megintést, feljelentést, elővezetést, elfogást, szükség esetében megbilincselést alkalmaz.

A csendőr akkor figyelmeztet valakit, ha látja, hogy annak cselekvéséből vagy mulasztásából büncselekmény származhat; megintést akkor használ, ha a figyelmeztetésnek nagyobb nyomtatékot kell adni, ilyenkor rendszerint „a törvény nevében” szót használja; a hatósághoz akkor jelent fel valakit megbilincselés végett, ha az már valamilyen büncselekményt követett.

19. (35. §.) *Az elfogás milyen szavak használatával fogantatosítandó, ha az illető magyarul nem tud, mi az eljárás? Mit kell az elfogásnál kerülni?*

Az *elfogás* a következő szavak használatával fogatosítandó: „A törvény nevében foglyom“. E szavak, ha az elfogandó magyarul nem ért, a csendőr által, ha erre képes, oly nyelven ismétlendők, melyet az elfogandó ért.

Elfogások és bekísérések alkalmával minden lárma, durvaság, fölösleges feltűnés vagy erőszak mellőzendő, s kényszereszközök csak akkor és annyiban alkalmazandók, amikor és amennyiben a bekísérés másképen teljesen lehetetlen. A szükséges elővigyázat pedig különösen szem előtt tartandó.

20. (36. §.) Az elfogott egyén ellen a bilincs ki által és mikor alkalmazható?

Az elfogott egyén ellen a járőr vagy az őrsparancsnokság részéről bilincs csak akkor alkalmazható:

a) ha ellentállása máskép meg nem törhető, illetőleg rakoncátlan magaviselete máskép meg nem fékezhető;

b) ha a csendőr ellen erőszakos támadást intézett vagy ilyenekkel veszélyesen fenyegetőzött;

c) ha szökéstől vagy a fogolynak mások általi kiszabadításától tartani lehet és ez máskép meg nem akadályozható; ami különösen akkor állhat elő, ha a fogoly ének idején vagy erdőn vagy oly területen kísérendő, ahol a szökés a terepviszonyok által könnyítve van vagy közveszélyes egyének tartózkodnak;

d) ha lelki állapota miatt saját magának vagy másnak biztonságára szükséges, hogy ártalmatlanná tétessék.

A hatóság által különösen veszélyesnek jelzett foglyok mindenkor megbilincselendők.

21. (36. §.) A bilincsnek milyen módon való alkalmazása tilos? A bilincselésről kell-e jelentést tenni?

A bilincsnek oly módon való alkalmazása, mely a megbilincseltnak fölösleges fájdalmat vagy épen sérülést okoz. — nevezetesen a gúzsláncnak a szükséges mérvet túl való megszorítása — szigorúan tilos.

A bilincs alkalmazásáról, s annak okairól az őrsparancsnokságnál — illetőleg azon hatóságnál, amelyhez az illető bekísértetett: mindenkor jelentés teendő.

22. (37. §.) Mikép fogatosítandó az elővezetés és mi engedhető meg az elővezetendőnek?

Az *elővezetés* tulajdonképeni *elfogás* nélkül, az elővezetendő egyén lehető kímélésével és mindannak mellőzésével, ami

az illető egyén előállításának biztosítására nem okvetlenül szükséges, az illető egyén őrizetbe vétele mellett akképen fogatosítandó, hogy a csendőr az elővezetendőhöz a következő szavakat intézi: „A törvény nevében a (megnevezendő) hatósághoz leendő elővezetés céljából őrizet alá veszem“; mely szavak, ha a csendőr erre képes, az elővezetendő által értett nyelven ismétlendők.

Az *elővezetendőt* nem szabad megbilincselni, megszökése esetében nem szabad ellene íggyvert használni; az is megengedendő neki, hogy saját költségén, a kísérő csendőrrel együtt, kocsit, vasutat vagy hajót vegyen igénybe és egyáltalában személyes szabadsága nem korlátozandó nagyobb mérvben, amint az a cél elérése szempontjából szükséges. A kellő elővigyázat azonban elővezetések fogatosítása alkalmával sem tévesztendő szem elől.

23. (37. §.) Mi a teendő, ha az elővezetés alatt az illetőnek elfogása válik indokolttá?

Ha az *elővezetés* alatt oly körülmény állana be, mely miatt az elővezetendőnek *elfogása* indokolt: akkor az *elfogás* fogatosítandó és vele ezentúl mint *elfogottal* kell bánni. Elfogandó és továbbra, mint fogoly, kezelendő azon *elővezetendő* egyén is, ki az elővezetésnek ellenszegül vagy azt bármilyen módon megakadályozni törekszik vagy szökési kísérletet tesz.

24. (39. §.) Ha valamely közszolgálatban álló vagy magánvállalatnál alkalmazott egyén elfogása vagy elővezetése van elrendelve, mi a csendőr kötelessége?

Ha közszolgálatban álló vagy magánvállalatnál alkalmazott oly egyének elfogása vagy elővezetése eszközendő, akiknek rögtön helyettesítése a közbiztonság, vagy más közérdek folytán szükséges, akkor az illetőnek közvetlen előjárója a szükséges helyettesítés iránti intézkedés céljából — még az elfogás vagy elővezetés eszközzése előtt — értesítendő és a helyettesítés megtörténteig csakis a megszökhetés meggátlására szükséges intézkedések alkalmazandók.

Ha azonban az illetőnek megszökésétől, összebeszéléstől vagy a bűncselekmény nyomainak megsemmisítésétől kell tartani, akkor az elfogás vagy az elővezetés céljából őrizetbe vétel azonnal teljesítendő ugyan, de egyúttal az illetőnek előjárója

is rögtön értesítendő és az elvezetéssel addig várni kell, míg a szükséges helyettesítés iránt gondoskodás történt.

Ilyen közszolgálatban van például: a posta-, s a vasúti tiszt, a váltóőr, községi jegyző, stb.; magánvállalatnál alkalmazott ilyen egyén például: a gépész, gyári üzemben alkalmazott munkás, erdész, stb.

25. (44. §.) Az elfogott vagy elővezetendő egyén mennyi ideig tartható a csendőrség őrizetében?

Az elfogott vagy elővezetendő egyén a csendőrség által *mielőbb* átadandó az illető hatóságnak és *semmi szín alatt sem tartható* az elfogás vagy elővezetés céljából történt őrizet alá vételétől számítandó *24 órán túl* a csendőrség őrizetében, ha csak elháríthatatlan akadályok nem gátolják az ezen időn belüli átadást. Az átadást gátló akadályok azonban a hatóságnak mindenkor jelentendők.

Ilyen akadály például: a nagytávolság, szállítóeszköz hiánya, stb.

26. (44. §.) Ha az elfogott vagy elővezetendő egyén azonnal való továbbkísérése nem lehetséges, az hol és ki által őrizendő?

Az elfogott vagy elővezetett egyén, ha azonnali továbbkísérése nem lehetséges és alkalmas községi fogda vagy megfelelő más helyiség a község házában vagy más középületben van, abban őrizendő és pedig a csendőrség által; csak oly egyéneknek őrzése bízható a községi fogdában vagy a község háza más helyiségében a községi előjáróságra, kiknek megszökésétől tartani — a terhükre rótt törvénysértés csekélységénél és a fennforgó egyéb körülményeknél fogva — semmi ok sincsen.

A csendőrlaktanyában — és pedig *csakis szobában* az elfogott vagy elővezetendő egyén csak akkor tartható őrizet alatt, ha erre alkalmas más helyiség egyáltalában nem áll rendelkezésre.

27. (55. §.) Ha a csendőr portyázás közben holttestet talál, mi a kötelessége? Hova tesz jelentést?

Ha csendőr úton, útfélen, vízben vagy bárhol holttestet talál, kötelessége:

1. a legközelebbi környéket és a helyi viszonyokat szemügyre venni és észleleteit feljegyezni;

2. a talált nyomokat biztosítani (bűnnyom);

3. feljegyezni, hogy a hulla milyen helyzetben találtatott, hulla és mellette minő ruházat, s mi egyéb tárgyak találtattak (bűnlélel);

4. ha valakit a hulla közelében talál, azt az esetre és körülményekre nézve pontosan ki kell kérdeznie (tanú).

A hullának egyelőre a talált helyzetben való biztos megőrzése végett szükséges intézkedések is megteendők. Ha azonban a hullának változatlan állapotban való megőrzése azon a helyen, ahol találtatott, nem biztosítható, vagy a hullának a feltalálás helyéről való eltávolítása más fontos okból elkerülhetetlenül szükséges: akkor arról kell gondoskodni, hogy a hulla a legközelebbi községi előjárósághoz — városokban a rendőri hatósághoz — olyképpen szállíttassék, hogy azon a szállítás közben sérülések vagy egyéb változások ne keletkezzenek és hogy az a községi előjáróságnál vagy rendőri hatóságnál biztosan és változatlanul megőriztessék.

Ha a körülményekből bizony megállapítható, hogy a halál nem időztetett elő büntetendő cselekmény által és az elhalt nem ismeretlen egyén, csak a közigazgatási hatóságnak, más esetben azonban ezen felül az illetékes kir. ügyészségnek, ha pedig a járásbíróság közelebb van, ennek kell jelentést tenni; ezek a jelentések sürgősség esetében közvetlenül a járőrvezető vagy egyes csendőr által, esetleg szóbelileg vagy távirat, távbeszélő útján teendők meg.

A környék felvilágosítást adhat arról honnan jött, egyedül volt-e, történt-e drakodás, stb. Bűnnyomok lehetnek: vér-, lépés-, jármű-, stb. nyoma. A hulla közelében talált egyéb tárgyak lehetnek például: az ügyilkos bűncselekménye, jegyver, amely használtatott, stb.

A bíróságok az állampolgárok közötti vitás ügyekben ítéleznek, ilyen a kir. járásbíróság, a kir. törvényszék, a kir. ítélőtábla, a kir. kúria. Az ügyészségek bűncselekmény esetén a bíróság előtt, mint közvádlók szerepelnek, ezért ők gyűjtik össze a bűnösséget bizonyító adatokat (íránnyitják a nyomozást) és rendelkeznek a csendőrséggel is.

28. (55. §.) Ha valamely feltalált halottnak látszó egyénről nem bizonyos, hogy meghalt, mi a teendő?

Ha valamely feltalált — különben halottnak látszó — egyénről még nem egészen kétségtelen, hogy meghalt, a megmentés mindenestre még megkísérelendő. Ecélből a csendőr rögtön

tön orvosi segélyről gondoskodják, ennek megérkeztéig pedig az előírt megfelelő életrehozatali kísérleteket tegye meg.

Megfagyottnak látszónál megre dörzsölés, megfulegtnak látszónál mesterséges lélegzés kísérletű meg, akasztott ember, ha élet van benne, óvatosan leemelendő, stb.

29. (112. §.) *Hogyan történik a terhelt kikérdezése? Mi a terhelt kikérdezésének célja? Mit nem szabad alkalmazni a vallomás kicsikarása végett? Szembesítés mikor van megengedve?*

Mindegyik terheltet lehetőleg külön-külön — lehetőleg a község házában és két községi közeg, mint tanú jelenlétében — kell kikérdezni.

A terhelt kikérdezésének nem az a célja, hogy ő mindenképen beismerésre bírassék, hanem az, hogy a csendőrség a felmerült gyanúnak alapossága vagy alaptalansága felől tájékozást szerezzen és a gyanúsítottak alkalmat adjon, hogy a terhére rótt bűncselekménnyel szemben védelmét is előadhassa.

A *terhelt* a törvény értelmében *nem köteles* vallomást tenni, tehát a vallomásnak vagy beismerésnek kieszközölése végett *nem szabad* sem ígéretet, biztatást, árnítást, fenyegetést, erőszakot vagy kényszert használni, sem a terheltet éjjeli kihallgatással vagy más módon célzatosan kifárasztani.

Ha a csendőr ezen tilalom dacára mégis ilyen visszaélést követne el: *szigorú felelősségre, esetleg hadtörvényszéki vizsgálat alá vonatik.*

A terheltet más terhelttel vagy tanúval — eltérő vallomások egymásnak szembemondása céljából — a járőr *nem* szembe-sítheti. A felismerés vagy személyazonosság megállapítása céljából való szembeállítás azonban, ha szükségesnek mutatkozik, fogantatosítható.

Terhelt, illetve gyanúsított az, aki annak gyanúja alatt áll, hogy valamilyen bűncselekményt elkövetett.

30. (113. §.) *Miként történik a sértett és a tanú kikérdezése és hol?*

Mindegyik sértettet és tanút lehetőleg egyenként, a másiknak távollétében vagy a község házában kell kikérdezni, vagy kikérdezésük végett őket személyesen fel kell keresni.

Sértett az, aki ellen a bűncselekmény elkövetetett vagy akinek ez

kárt okozott. Tanú az, akinek a bűncselekménnyel valamilyen közvetlen tudomása van.

31. (113. §.) *Tanúk gyanúint kik nem kérdezhetők ki?*

Tanú gyanúint ki nem kérdezhető:

a) a lelkész arra nézve, amit vele a gyónásban vagy egyébként a titoktartás egyházi kötelessége alatt közöltek;

b) a védő arra nézve, amit a terhelt vele mint védőjével tudatott;

c) a közszolgálatban levő vagy abból kilépett egyén, ha a tanúságtétellel megsértené a hivatali vagy szolgálati titoktartás kötelességét és e kötelezettség alól őt az illetékes feljebbvaló hatóság fel nem mentette.

Védő — rendszerint ügyvéd — aki a bíróság előtt a terheltet védi.

Közszolgálatban van például: a csendőr, a rendőr, pénzügyőr, vasúti-, postal alkalmazott, stb.

32. (113. §.) *A tanuzás kötelessége alól kik mentesek?*

A *tanuzás kötelessége alól mentes* és ha felelni nem hajlandó — a sértetteket is beleértve — ki nem kérdezhető:

1. a terheltnek fel- vagy lemenő ágbeli rokona vagy sógora, unokatestvére vagy ennél közelebbi oldalrokona, házastársa vagy jegyese, házastársának testvére, testvérének házastársa, örökbe fogadó vagy nevelőszülője, örökbe fogadott vagy nevelt gyermeke, gyámja, gondnoka, gyámlója vagy gondnokoltja;

2. az ügyvéd, a közjegyző, az orvos, a sebész, a gyógyszerész, a szülésznő és segédjük arra nézve, amit valaki a hivataluknál járó bizalomnál fogva titoktartás kötelezettségével bízott reájuk, ha csak a megbízó őket a titoktartás alól fel nem mentette.

Felmenőágbeli rokonok: atya, anya, nagyatya, stb.; lemenőágbeli rokon: a gyermek, az unoka, stb.; unokatestvérnél közelebbi rokona valakinek a nagybátyja, a nagynénje.

33. (113. §.) *Mi a teendő a tanú gyanúint ki nem kérdezhető vagy a tanuzás kötelessége alól mentes egyén kikérdezése előtt? Szabad-e tanukat szembesíteni?*

A tanú gyanúint ki nem kérdezhető vagy a tanuzás kötelessége alól mentes egyének kikérdezésük előtt vagy amikor a kérdéses viszony kiderül, *figyelmeztetendők*, hogy nem köte-

lesek tanuságot tenni. Az ilyen tanu a kikérdezés folyamán is kijelentheti, hogy nem kíván felelni; de más tanu vagy sértett sem kényszeríthető arra, hogy a csendőrség előtt vallomást tegyen.

A tanuknak, illetőleg sértetteknek egymással, valamint a terhelttel való szembesítése, csak felismerés vagy személyazonosság-megállapítás céljából van megengedve.

34. (117. §.) Mikor tartozik a járőr elfogást vagy elővezetést foganatosítani felhívás, megkeresés vagy utasítás folytán?

A járőr elfogást vagy elővezetést foganatosítani tartozik, ha erre az illetékes hatóság (a kir. ügyészség vagy ennek tagja, a járásbíró vagy ennek bírója, a vizsgálóbíró vagy a kir. törvényszék — avagy a kir. ítélőtábla — által kiküldött bíró, a járási főszolgabíró vagy ennek tagja, a területileg illetékes m. kir. határszéli rendőrkapitányság vagy kirendeltség vezetője (utóbbi csak akkor, ha az intézkedő személyzethez tartozik) által felhívott vagy rendőri hatóság által — a községi előjáróságokat kivéve — ez iránt megkeresettet vagy előjáró csendőrségi parancsnokság által erre utasított.

Vizsgálóbíró minden kir. törvényszéknél működik és súlyos bűncselekmény esetén (gyilkosság, rablás) a bírói vizsgálatot ejti meg.

A határszéli rendőrkapitány (kirendeltség) az ország határain a rendészeti teendőket végzi.

Rendőrhatóság például a városi rendőrkapitányságok, stbi.

A községi előjáróságok a kis- és nagyközségeket igazgatják. Szintén rendőrhatóságok, de a csendőrséggel nem rendelkeznek.

35. (117. §. I—V.) Felhívás, megkeresés és utasítás nélkül is kit köteles a járőr elfogni?

A járőr felhívás, megkeresés, illetve utasítás nélkül is elfogni köteles azt:

I. aki ellen a rendőri hatóság, a vizsgálóbíró vagy a büntető bíróság által előzetes letartóztatás, illetőleg vizsgálati fogás van elrendelve, vagy aki ellen nyomozó levél vagy elfogató parancs van kibocsátva;

II. aki büntetésének töltése közben valamely letartóztatási helyről megszökött;

III. aki jogerős ítélettel kiutasítva vagy kitiltva van, s ezen tilalmat a rendőri hatóság engedélye nélkül megszegi;

IV. aki a bíróság által valamely helyen való tartózkodásra utasított vagy valamely helyen való tartózkodástól eltiltatt és ezen rendelkezést, illetve tilalmat megszegte;

V. aki tetten kapatik.

Letartóztatási hely például: a fegyház, kerületi börtön, fogház, gyűjtőfogház, stbi.

Jogerős valamely ítélet, ha már végrehajtható, például az elítélt nem fellebbezett.

A kiutasítást külföldivel szemben alkalmazzák. Kitiltani lehet valakit onnan, ahová nem bír illetőséggel. Ezt a kitiltást a rendőri hatóság mondja ki.

36. (117. §. V.) Mi tekintendő tettenkapásnak?

Tettenkapásnak tekintendő:

1. ha a csendőr vagy más valaki a tettest vagy a részt a bűncselekményen rajta éri;

2. ha a csendőr vagy más valaki, mint szemtanú vagy szemtanú által figyelmeztetve, a tettest vagy részt azonnal a bűncselekmény elkövetése után elfogta vagy üldözőbe vette.

37. (117. §. V.) Vétség esetén a tettenkapás mikor ok az elfogásra?

Vétség esetében a tettenérés csak akkor ok az elfogásra: ha szabadságvesztés büntetéssel büntetendő vétségről van szó és a tettes kiléte meg nem állapítható. Ha a vétségen ért tettesnek kiléte ismeretes, ő csak a Szolg. Utas. 117. §. VI. fejezete a)–i) pontok alatt foglalt feltételek egyikének fennforgása esetében fogható el.

38. (117. §. VI.) Ha a késedelem veszéllyel jár, büntett vagy vétség elkövetésével nyomatékosan gyanúsított mely egyén fogható el a járőr által?

Ha a késedelem veszéllyel jár, azon büntett vagy szabadságvesztéssel büntetendő vétség elkövetésével nyomatékosan gyanúsított egyént foghatja el a járőr:

a) aki gyilkossággal, emberöléssel, rablással, betöréseslopással, gyújtogatással vagy más hasonló súlyos bűntettel terheltek;

b) aki a bűncselekmény elkövetése után megszökött vagy megszökési előkészületeket tesz, vagy aki elrejtőzött;

c) aki azon éretik, hogy hűnielt elrejtteni, megsemmisíteni vagy magától eldobni igyekszik, vagy aki a bűncselekmény

nyomait megsemmisíteni, megváltoztatni törekszik, vagy kr tettestársát, részését, az orgazdát, bűnpártolót vagy más a bűncselekményre vonatkozólag hamis vallomástételre bírni igyekszik;

d) aki a megkísérlett büntetendő cselekményt befejezni akarja vagy azzal fenyegetőzik, hogy azt végrehajtja, vagy hogy más büntetendő cselekményt követ el, s a bűncselekmény elkövetését vagy folytatását másképen megakadályozni nem lehet;

e) aki csavargó és rendes lakással és foglalkozással nem bír;

f) aki rovott előéletű vagy a csendőrség előtt szokásos büntettesként ismeretes, vagy rendőri felügyelet alatt áll;

g) aki kilétét és szernélyazonosságát igazolni nem képes, vagy az igazolást megtagadja;

h) aki a csendőrt hivatalos eljárása közben bántalmazza vagy veszélyesen fenyegeti;

i) aki oly természetű bűncselekményt követ el, mely közbotrányt okoz és az előidézett rendetlenséget vagy rendezavarást csak a tettes vagy részés elfogásával lehet megszüntetni.

Bűnül például az a tárgy, amivel a bűncselekményt elkövették (kés, mellyel valakit leszúrtak), az, ami a bűncselekmény által létrehozott (hamispénz), de az ékszer is, amelyet valaki ellopot, stb.

Rovott előéletű az, aki már bűncselekményért ismételt büntetve volt.

Közbotrányt okoz például az, aki nyilvános helyen fajtalanokdík, ittas állapotban rendetlenkedik, stb.

39. (117. §. VII.) Kihágás esetén mely tettenkapottat foghatja el a járőr?

Kihágás esetében csak azt a tettenkapottat foghatja el a járőr:

1. aki oly természetű kihágáson éretik tetten, mely közbotrányt okoz, vagy ha az előidézett rendetlenség, esetleg rendezavarás csak a tettes elfogásával szüntethető meg;

2. aki a kihágást a csendőrség részéről történt megintés után is folytatja;

3. aki a járőrnek ellenszegül vagy azt bántalmazza;

4. aki magát a járőr felszólítására igazolni nem képes vagy az igazolást megtagadja.

40. (117. §. VIII.) A közbiztonságra való veszélyességüknél fogva általában kik foghatók el a járőr által?

Elfoghatók a járőr által mindazok:

1. akik tiltott mesterséggel vagy tiltott játékkal foglalkoznak;

2. olyanok, akik csoportosan csavarognak és ölésre, testi sértésre vagy lopásra alkalmas eszközökkel vannak ellátva;

3. házalók, kik házalási engedéllyel nem bírnak;

4. akik éjjel, gyanút ébresztő körülmények között és oly eszközök birtokában találhatók, melyek bűncselekmény elkövetésére alkalmasak; végül

5. akiknél oly tárgyak vannak, amelyek törvényszerű birtoklása vagy használata iránt alapos kétség vagy gyanu forog fenn.

Tiltott mesterség például: a kuruzslás, jóslás, varázsolás, stb.

Tiltottjáték például: a rulett, mariandli, birbics, stb.

41. (117. §. VIII.) Elfogás helyett mikor alkalmaz a járőr elővezetést?

A járőr elfogás helyett csak elővezetést alkalmaz oly esetekben, amelyekben az illető csak vétséggel terheltetik, s ha az illetőnek formaszzerű elfogása nélkül is a megszökéstől, a bűntettek megsemmisítésétől, összebeszéléstől vagy a vizsgálat megakadályozásától tartani alapos ok nincsen.

42. (117. §. IX.) Felhívás, illetve megkeresés nélkül mely egyének vezethetők elő a járőr által?

Elővezethetők a szolgálati utasítás több helyén ilyenekül megjelölt egyének kivül azok az egyének is, kiknek elfogására elegendő ok ugyan nincsen, kik azonban gyanus körülmények miatt a közbiztonságra nézve veszélyeseknek látszanak, nevezetesen:

a) idegen illetőségű csavargó koldusok vagy engedély nélkül adományokat gyűjtő egyének;

b) oly egyének, kik szolgálat- vagy munkakeresés ürügye alatt csavarognak, anélkül, hogy munkát vállalnának;

c) bohócok és mindennemű mutatványosok, utcai vagy kocsmai zenészek, kik előadási engedéllyel nem bírnak, vagy az engedélyt áthágyják és magukat rendetlenül viselik vagy kihágást követnek el;

d) hamis vagy gyanus útlevéllal vagy igazolvánnyal ellátott vagy oly egyének, kik a hatóság félrevezetése vagy zsarolása céljából álneveket használnak, vagy más hamis körülményeket adnak elő, vagy ugyanazon célból álruhában vagy más módon átalakulva jelennek meg;

e) akik jogosulatlanul katonai vagy közhivatalnoki egyenruhát viselnek;

f) kik a most felsorolt egyéneknek üzletszerűleg lakást adnak, vagy azoknak felfedezését, ellogását vagy elővezetését megghiusítani igyekeznek;

g) akik másokat csavargásra, koldulásra buzdítanak vagy arra tanítanak, vagy a koldulás eredményében részt vesznek;

h) aki a csendőrt szolgálata közben többek előtt durván és lealacsonyítólag szidalmazza vagy sértegeti és ezzel ismételt figyelmeztetés dacára fel nem hagy.

43. (120. §.) *Tettenkapás esetén kinél és hol tarthat a járőr házkutatást?*

Tettenkapás esetében a járőr a büntett vagy nem csupán pénzbüntetéssel büntetendő vétség gyanujával *terheltnék* házáat, lakását, valamint az általa bírt, illetőleg használt más helyiségeket és a bennük talált tárgyakat — abban az esetben pedig, ha a tettenkapott a bűncselekményt másoknak a házában, lakásában vagy egyéb helyiségeiben követte el, vagy üldözés közben a most említett helyiségekbe menekült vagy ott fogták el — az utóbb felsorolt helyiségeket is — az elrendelésre jogosított hatóság határozata nélkül átkutathatja: ha alaposan vélelmezhető, hogy az átkutatás a tettes vagy részes kézrekerítésére, vagy bizonyítékok felfedezésére vezet.

44. (120. §.) *A tettenkapás esetén kívül még mikor tarthat a járőr házkutatást?*

A tettenkapás esetén kívül még házmotózást tarthat a járőr és átkutathatja másoknak házáat, lakását, vagy egyéb helyiségeit ha:

a) a megszökött fogoly kézrekerítése végett szükséges;

b) a járőr segélykiáltásra jelent meg;

c) a házzal vagy a helyiséggel rendelkező kívánja, de az utóbbi esetben is csak azon helyiségekben teljesíthető házkutatás, melyek kizárólag annak rendelkezése alatt állanak, ki

által a járőr behívatott és csakis azokkal szemben, kik a belsőnek családjához és háztartásához tartoznak, vagy akik a lakással rendelkező által ott a lakásban akkor elkövetett büntetendő cselekménnyel vádolhatók;

d) a házzal vagy a helyiséggel rendelkező rendőri felügyelet alatt áll, illetőleg a csendőrség előtt, mint szokásos büntetett, ismeretes vagy elővezettetése, illetőleg elfogása el van rendelve.

Végül korcsmák, csárdák, kéjházak és azok a nyilvános vagy a közönségnek nyitva álló helyiségek, melyekben tiltott szerencselátékot üznek, vagy amelyek büntetettek rendszerinti rejtékhelyéül szolgálnak — és pedig kihágás esetében is — bírói határozat nélkül, bánnikor átkutathatók.

45. (121. §.) *Azokban az esetekben, amikor a járőr önállóan jogosult megtartani a házkutatást, csak mikor tarthatja azt meg? Ha a járőr nem tartja a házkutatást halaszthatatlannak, mi a teendő?*

Azokban az esetekben is, amikor a járőr a házkutatást önállóan is megtartani jogosult a házkutatást csak akkor tarthatja meg, ha veszély van a késedelemben és tartani lehet attól, hogy addig is, míg az illetékes hatóság intézkedhetik, a terhelt megszökik vagy a keresett tárgynak nyoma vész.

Azon esetben tehát, ha jelenségek vagy biztos gyanúok szólnak amellett, hogy valamely házban vagy helyiségben büntett vagy vétség elkövetésével gyanúsított egyén van elrejtözve, vagy hogy azokban olyan bűnjeltek vagy tárgyak vannak, melyeknek kézrekerítése vagy megtekintése fontossággal bír: első kötelessége a csendőrségnek fenti esetekben buhatolozás, megfigyelés és észlelések alapján felkiismeretesen meggyőződést szerezni, vajon forog-e fenn elegendő gyanúok és veszély a késedelemben a házkutatás rögtöni megtartására? Ha igen: az általa megtartandó; de még ez esetben is a csendőrség — amennyiben lehetséges — a lehető legrövidebb úton értesítse a házkutatás szükségéről a községi előjáróságot és igyekezzenek arra, hogy az előjáróságnak két tagja a házkutatás alkalmával jelen legyen.

Ha pedig a csendőrség a házkutatást nem tartja halaszthatatlannak sürgősnek: a legrövidebb úton tegyen jelentést a legközelebb lévő vizsgálóbírónál, illetőleg, ha a járásbíró

közelebb van, ez utóbbinál vagy a közelebb lévő főszolgabírónál, törvényhatósági joggal felruházott vagy rendezett tanácsu városokban pedig a városi rendőri hatóságnál és egyidejűleg lehetőleg intézkedjék, hogy a hatósági tag megjelenéséig a házkutatás alá veendő helyiségekből senki meg ne szökhessen és onnan tárgyak el ne vitethessenek; vagy ha ezek megtörténének, erről hitelt érdemlő tanúság legyen szerezhető.

46. (123. §.) Általában minő szabályok tartandók szem előtt a házkutatás megkezdése alkalmával?

A házkutatás lehetőleg két tanúnak és pedig, amennyiben lehetséges, községi előljárósági tagoknak vagy közegeknek jelenlétében, a lehető legnagyobb kímélettel és rendszerint csak akkor fogantatosítandó, midőn az illető a kívánt tárgy előadására, illetőleg a keresett egyén hollétének tudatására eredmény nélkül szólított fel.

Mellőzhető az előleges felszólítás, ha az illető a csendőrség előtt szokásos büntettesként ismeretes, ha a késedelem veszéllyel jár, vagy ha a közönség számára nyitva álló helyiség kutatandó át. A házkutatás, ha azt a csendőr önállóan teljesíti, bármikor megkezdhető és fogantatosítható.

A házkutatás alkalmával személymozgás is tartható. Nőkön ezt megbízható nő végezze. Ha a járőr a házkutatást felhívás vagy megkeresés folytán tartja, az csak délelőtt 6 órától délután 9 óráig kezdhető meg, de az addig be nem fejezett kutatás tovább is folytatható.

47. (123. §.) A házkutatásnál rendszerint ki legyen jelen?

A házkutatás rendszerint a házzal vagy helyiséggel rendelkezőnek vagy megbízottjának jelenlétében fogantatosítandó.

Ha az, aki ellen a házkutatás fogantatosítandó, távol van és megbízottja nincs jelen: felnőtt családtagjai vagy szomszédjai közül kell valakit meghívni. Ez utóbbi a házkutatás fogantatosításánál mindazokat a jogokat gyakorolhatja, melyek azt illetik, aki ellen a házkutatás fogantatosíttatik.

Házkutatásoknál a gyanúsított (terhelt) védője szintén jelen lehet, de a védőnek sincsen több joga annál, amennyi a terheltten kívül álló harmadik személyt megillet.

48. (123. §.) Házkutatás alkalmával, mely esetben szabad a járőrnek zárt helyiséget felnyitni? Ha a járőr tárgyakat vett őrizet alá, mit tartozik szerkeszteni?

A járőrnek a házkutatás alkalmával csak akkor szabad zárt helyiséget vagy készüléket feltörni vagy zárat felnyitni, ha sem a velők rendelkező, sem annak megbízottja nincs jelen, vagy ezek a felnyitást megtagadták. Ha a feltörés vagy felnyitás a tulajdonosnak vagy megbízottjának távolléte miatt történt, az illető helyiség vagy tárgy a kutatás megtörténte után ismét elzárandó.

Ha a járőr házkutatás vagy átvizsgálás alkalmával tárgyakat vesz őrizet alá: erről külön jegyzéket készítsen, s azt az érdekelttel és a tanúkkal, illetőleg a községi előljáróságnak a házkutatásnál közreműködött tagjaival vagy közegeivel is írassa alá.

Az őrizet alá vett tárgyakat, amennyire minőségük engedi, külön borítékba, vagy megfelelő tartóba kell tenni és a járőr tagjának, továbbá — a lehetőséghez képest — a jelen volt községi előljárósági tagoknak vagy közegeknek, valamint az érdekeltnek, illetőleg megbízottjának vagy a meghívott családtagnak vagy szomszédnak pecsétjével is le kell pecsételni.

A járőr a tárgyakat rendszerint magával viszi, esetleg megőrzésük iránt másként intézkedik.

Az őrizet alá vett tárgyak átvételi elismervény ellenében átadhatók megőrzés végett a községi előljáróságnak, esetleg községtől távol, megbízható egyéneknek.

Őrizet alá vett iratok a csendőrség által, ha a birtokos ez ellen tiltakozik, át nem vizsgálhatók. Másnak szóló levél, távirat, postai küldemény a csendőr által fel nem bontható.